

Бержанір А. Л.,
кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних і гуманітарних наук,
Уманський національний університет,
м. Умань

СОЦІАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Роль соціальної орієнтації в економічному розвитку територіальних громад виходить за межі простого задоволення базових потреб населення. Вона слугує основою для довгострокового і сталого зростання, де економічні досягнення тісно пов'язані із підвищенням рівня життя кожної людини.

Соціальна орієнтація передбачає вбудовування соціальних пріоритетів в усі стадії економічного планування та реалізації місцевих політик. Це означає, що будь-яке економічне рішення, незалежно від його характеру – інвестиції, розвиток підприємництва чи розподіл бюджету – аналізується з точки зору його впливу на добробут громади.

В. Сосуновський вважає: «Громада соціалізує інтереси спільноти мешканців, здійснює відхід від застарілих форм організації життя, асоціальної економіки до соціально конструктивних форм розвитку, що створює можливості для подальшого людського розвитку і гідні умови життєдіяльності людини, призводить до консолідації спільноти та утворення у свідомості мешканців громади образу найбільш оптимального та справедливого облаштування їх громади» [1].

Соціально орієнтований економічний розвиток спрямований на забезпечення комплексного підвищення якості життя населення та створення умов для сталого благополуччя суспільства. Основними його складовими є такі аспекти:

– рівень зайнятості серед населення, що передбачає створення достатньої кількості робочих місць із належними умовами праці та гідною оплатою, а також сприяння професійному розвитку та перекваліфікації працівників;

– доходи громадян, які забезпечують їм фінансову стабільність, можливість задовольняти основні потреби, а також створювати заощадження для майбутнього розвитку;

– доступ до якісних соціальних послуг з охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, житлових умов та інших послуг, які сприяють покращенню загального добробуту людей;

– розвиток людського потенціалу через підвищення рівня освіти, професійної підготовки, культурного розвитку та підтримку ініціатив, спрямованих на саморозвиток і вдосконалення навичок.

Так, наприклад, у 2024 році видатки місцевих бюджетів мали таку структуру:

- освіта – 283,7 млрд грн (+14% до попереднього року);
- соціальний захист – 113,0 млрд грн;

- економічна діяльність – 117,6 млрд грн;
- охорона здоров'я – 37,1 млрд грн;
- житлово-комунальне господарство – 58,6 млрд грн.

Є галузі, у яких саме місцеві бюджети відіграють головну роль. Найбільш показовою є освіта: при загальних видатках 348,4 млрд грн понад 80% (283,7 млрд грн) фінансується з місцевих бюджетів. У сфері житлово-комунального господарства, економічного розвитку, духовного та фізичного розвитку (культура, спорт) лівова частка фінансового навантаження покладена саме на місцеве самоврядування [2].

Сучасні підходи до формування та реалізації фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах нестабільності повинні сприяти:

- реалізації внутрішнього потенціалу економічного зростання;
- удосконаленню міжбюджетних відносин (в силу об'єктивних причин, в т. ч. обумовлених війною);
- забезпеченню стабільних доходів місцевих бюджетів через ефективну податкову політику;
- створенню сприятливих умов для малого і середнього бізнесу (бо це рушій змін в громаді) через доступне кредитування, пільги, програми підтримки;
- ефективному управлінню місцевими фінансами через прозоре планування, розподіл та використання фінансових ресурсів;
- відновленню та стійкому розвитку громади через залучення публічних інвестицій, державно-приватне партнерство, екологічні ініціативи, енергоефективні проекти та раціональне використання природних ресурсів;
- розширенню повноважень органів місцевого самоврядування; зближенню результатів діяльності місцевої економіки до потреб громади і найголовне – фінансовій прозорості та підзвітності через посилення дієвості механізмів контролю за використанням бюджетних коштів та участі мешканців у процесах прийняття фінансових рішень [3].

Соціальна спрямованість економічного розвитку територіальних громад відіграє визначальну роль у формуванні ефективної та сталої економічної системи. Завдяки цьому вдається забезпечити гармонійний баланс між економічним зростанням і підвищенням рівня життя населення, сприяти підтриманню соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Сосуновський В. С. Людинотворча спрямованість територіальної громади. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2017. Вип. 17. С. 104-106. URL: https://apfs.nuoua.od.ua/archive/17_2017/27.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
2. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2024 рік. URL: <https://decentralization.ua/news/19387> (дата звернення: 15.04.2026).
3. Возняк Г., Голинський Ю. Фінансова політика у забезпеченні розвитку територіальних громад: теоретико-методологічні аспекти. *Фінансовий простір*. 2024. № 3-4 (54). С. 19-31. URL:

Білецька І. М.,
д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародної
економіки, маркетингу і менеджменту
Яблонь В. Д.,
к.е.н., викладач кафедри міжнародної
економіки, маркетингу і менеджменту
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету
м. Івано-Франківськ

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Модернізація систем корпоративного управління в сучасних умовах трансформації економіки України набуває особливого значення як один з визначальних чинників економічного розвитку територіальних громад. Поглиблення децентралізаційних процесів, посилення ролі місцевого самоврядування та необхідність забезпечення стійкого розвитку в умовах воєнних і повоєнних викликів зумовлюють потребу у формуванні ефективних механізмів управління на рівні підприємств і організацій, що функціонують у межах громад. Саме корпоративне управління, як система відносин між власниками, менеджментом, стейкхолдерами та іншими зацікавленими сторонами, визначає ефективність використання ресурсів, рівень інвестиційної привабливості та здатність суб'єктів господарювання до інноваційного розвитку, що в сукупності формує економічний потенціал територій [1, с.276-287].

Еволюція підходів до корпоративного управління засвідчує поступовий перехід від вузького розуміння, орієнтованого виключно на інтереси акціонерів, до більш широких моделей, які враховують інтереси різних груп стейкхолдерів, включаючи працівників, місцеві громади, органи влади та суспільство в цілому. У цьому контексті модернізація корпоративного управління передбачає впровадження принципів прозорості, підзвітності, відповідальності та справедливості, що сприяє формуванню довіри між бізнесом і громадою, а також забезпечує узгодження економічних і соціальних інтересів. Такий підхід є особливо актуальним для територіальних громад, де підприємства виступають не лише економічними суб'єктами, але й важливими елементами соціальної інфраструктури [2, с.81-90].

В умовах децентралізації економічного розвитку України територіальні громади отримали значно ширші повноваження щодо управління ресурсами та формування локальної економічної політики. Це актуалізує питання інтеграції сучасних практик корпоративного управління у діяльність як приватних підприємств, так і комунальних підприємств, що функціонують у межах громад.